COMUNA SECUSIGIU

Denumiri:

Secusigiu: *Zekulzegh, Zekelzegh, Szunyogzegh, Székeskút*

Munar: *Munariu, Monor, Munár Munárszentpéter*

Satu Mare: *Magna Villa, Temsnagyfalu, Nagyfalu, Grossdorf*

Sânpetru German: *Zenthpeter, Némethszentpéter, Deutsch Sanktpeter, Sanctus Petrus*

Repere geografice: Secusigiu, sat reşedinţă de comună este situate la sud de Mureş, pe drumul judeţean Arad-Sânnicolaul Mare, la 46° 05' latitudine nordică şi 21° 05' longitudine estică.Din trei părţi se învecinează cu satele aparţinătoare de comună:la nord-est cu Munarul, la sud-est cu Satu Mare şi la sud est cu Sânpetru German.La nord-vest, peste Mureş se găseşte comuna Semlac. Distanţa până la Arad este de 31 km iar până la Timişoara de 45 km. Satul **Munar** aparţinând de comuna Secusigiu este situat la sud de Mureş pe drumul judeţean 682. Coordonate geografice : 46°6′12″N 21°1′9″E. **Satu Mare** este aparţinător de comuna Secusigiu, situat la sud de Mureş, pe drumul judeţean 682. Se învechinuază la est cu Secusigiu, sat reşedinţă de comună iar la vest cu localitatea Periam. Coordonate geografice: 46°4′1″N 20°57′32″E. **Sânpetru German** aparţine comunei Secusigiu, situat la sud de Mureş, în Banat. Coordonate geografice: 46°6′53″N 21°2′56″E46°6′53″N 21°2′56″E.

Istorie

Prima atestare documentară a localităţii Secusigiu, în forma *Zekulzegh*, datează din anul 1359. Prima atestare documentară a satului **Munar** în forma *Villa Monor* datează din anul 1219. Prima atestare documentară în forma *Magna Villa* a localităţii Satu Mare datează din 1332. Prima atestare documentară a localităţii **Sânpetru German** sub numele de *Sancto Petro* apare în registrul de dijme papale din 1335, semn că la acea dată în localitate a existat o biserică plătitoare de impozit.

Locuirea în **satul Secusigiu** coboară în timp până în epoca veche. În perimetrul satului au fost descoperite materiale arheologice aparţinând perioadei hallstatiene, romane şi avare. În satul **Secusigiu** au efectuat cercetări de suprafaţă, pe Dealul Domba, Eugen Pădureanu în 1998 şi 2009, împreună cu Alexandru Berzovan în 2009. Obiectivul este situat la contacul dintre Câmpia Vingăi şi lunca Mureşului, fiind situat în imediata apropiere a unor braţe moarte ale Mureşului.Aici a fost identificată o aşezare datând din prima epocă a fierului dar şi din epoca dacică , din sec. I î. H. – I d. H. Situal nu a beneficiat de investigaţii arheologice. Cu ocazia unor cercetări de suprafaţă, au fost salvate mai multe fragmente ceramice, inclusiv din perioada regatului dac..Stasţiunea arheologică a fost complet distrusă de intervenţiile moderne.

În satul Sânpetru German a fost dezvelit mormântul unui războinic călăreţ avar, în care, alături de un coif de factură germanică, spadă, scăriţe pentru şa şi zăbala calului, au fost găsite piese de garnitură decorate prin presare şi o monedă- *solidus*- din vremea împăratului bizantin Heraclius (emis înainte de anul 625).

La sfârşitul secolului al XIV-lea satul i-a aparţinut familiei nobiliare Székelyszeg, în 1456 a fost în proprietatea Huniazilor, ca în 1480 familia Doczi să deţină părţi din sat.În anul 1484 capitlul din Cenad îl întăreşte ca proprietar al domeniului Nădlac (ce cuprindea şi 8 sate din Timiş) pe Stefan Jakšić, venit în aceste teritorii din Jagodin. Veacul următor, în anul 1558, localitatea Szekusnik din Nahia Felnac apărea în registrul turcesc de dări cu doi plătitori de impozite, Zeno şi Iovan.

În luptele antiotomate din secolul al XVI-lea, una din victoriile importante ale creştinilor a fost cea din 1595 de la Făget. În vara anului 1598 turcii au recucerit toate cetăţile mureşene, inclusive cetatea Felnacului, care au rămas în stăpânirea lor până în anul

1695, când teritoriul a fost cucerit de austrieci şi transformat în proprietate imperială. Pe harta lui Mercy din 1723 satul apare cu numele de Sekusich.

În anul 1778 Banatul este încorporat Ungariei. La începutul secolului al XIX-lea satul Secusigiu e fost cumpărat de la visteria statului de groful József Szapáry de la care în anul 1838 a intrat în proprietatea familiei Almásy. În anul 1844 localitatea primeşte de la împăratul Francisc I titlul de oppid, cu dreptul de a organiza de 3 ori pe an târg.

În revoluţia din 1848-49 au fost implicaţi şi preotul Zamfir Miculescu, Teodor Albotă şi primarul Pavel Iştfa din Secusigiu, bănăţenii fiind de partea austriecilor. După capitularea armatei revoluţionare maghiare, trupele ruseşti au staţionat o vreme în Secusigiu.Urmarea revoluţiei de la 1848-49 a fost desfiinţarea iobăgiei.

O parte din secusigeni au luptat şi şi-au dat viaţa în Primul Război Mondial. După armistiţiu armatele maghiare au ocupat pentru scurtă vreme Secusigiu. În toamna anului 1918 a fost înfiinţată în localitate garda naţională.Ea a fost desfiinţată în 10 dec.1918 de armatele de ocupaţie sârbeşti.

În cel de al doilea război mondial secusigenii au luptat în Regimentele 93 Infanterie şi 12 Roşiori.8 dintre cei plecaţi pe front au murit eroic.

Urmele de locuire în **satul Munar** coboară până în neolitic.În zona Dealul Lupului şi Vii, lângă canalul Aranca se află o cetate de pământ trapezoidală de cca.14, 7 ha, cu val şi şanţ de apărare, datând din prima epocă a fierului şi aparţinând culturii hallstatiane şi o necropolă cu morminte de incineraţie şi inhumaţie.Inventarul mormintelor cuprinde urne ca cele ale culturii Vatina, din epoca bronzului (c. 1500-1300 î. Hr.). În perimetrul localităţii s-a descoperit şi ceramică romană.

În anul 1448 satul Munar făcea parte din domeniul Maróthy, Zsámboki, Sulyók. În anul 1487 satul a fost dat de văduva lui Milos Balmosević familiei Jaksić. În perioada 1560-1563 din domeniul Fekete şi Machalakay, în 1597 din domeniul Segnyney.După eliberarea zonei de către austrieci, în anul 1737 s-a dorit colonizarea satului Munar cu germani. În acest scop a fost expropiat pământ de la mănăstirea Bezdin, pe care au fost construite 20 de case. Conducerea mănăstirii nu a fost de acord cu colonizarea și a depus o plângere la Administrația din Timișoara.Datorită influenței mănăstirii pe lângă guvernatorul Fischer Engelhofen, în anul 1740 coloniștii germani din Munar s-au mutat la Recaș și la Sânpetru German.

Cea mai importantă urmă de locuire din perimetrul localității **Satu Mare** este aşezarea de 15 m, înconjurată din trei părţi de apă şi apărată spre est de un şanţ, din epoca mijlocie a bronzului (cultura Vatina) descoperită în punctul numit La vii.Tradiţia maghiară susţine că satul există din perioada arpadiană. La marginea așezării, au mai existat în 1232 satele Surányfalu, Szépfalu și Szot, învecinate cu Rohonka, care au fost distruse în timpul invaziei mongole. În 1333 şi 1335 satul figura în registrul de dijme papale. În 1355, regele Ludovic cel Mare a donat satul arhiepiscopului de Esztergom Miklós Zynghi și fraților săi János și Tamás. În 1383 localitatea a fost împărţită între rude. În anul 1403, regele Sigismund a confiscat satul de la Tamás, strămoșul familiei Rupolujvári donându-l lui János Tapsoni Anthimi, În1450 localitatea aparţinea domeniului lui Iancu de Hunedoara. În jurul anului 1464 regele Matei Corvin a donat Nagyfalu familiei Jaksić. În 1480 proprietar era Ştefan Jaksić.

În perioada în care stăpâni au fost Jaksić satul a fost populat cu sârbi. Familia Jaksics a murit în 1543. Neavând urmaşi, regele Ferdinand I a donat în 1558 satul lui István Földvári și fraților săi. În anul 1559, Benedict Bornemisza a ocupat satul și la pus sub autoritatea sa. Din 1561 până în 1564, localitatea a fost în posesia Capitlului din Oradea și a lui Demeter Olcsárovics. Satul avea în 1561 23 de porți iar în 1562- 16. În 1597, Sigismund Báthory, prințul Transilvaniei, a donat-o lui Miklós Segnyei Lapispataki. Nu exista date din secolul al XVII-lea, dar în anul 1717, localitatea este înregistrată cu 16 case şi aparţinea districtului Timiş.

Conform evidențelor din 1768, la 21 aprilie impăratul Iosif al II-lea. a traversat satul, și în timp ce au fost schimbaţi caii a mâncat. În 1779, satul a fost cumpărat de la trezorerie de contele József Szápáry iar la sfârșitul secolului al XVIII-lea s-au stabilit aici germanii. În anul 1838, proprietar al satului a fost contele Mihály Szápáry, apoi familia Almássy. La mijlocul secolului al XIX-lea, Nagyfalut a fost cumpărat de baronul Gheorghe Sina . În 1877, satul a fost distrus în mare parte de inundații. Între 1880 și 1901, se găsea în posesia Ifigeniei Sina şi a contelui Emanuelé de Harcourt.

Urmele de locuire pe actuala vatră a satului **Sânpetru German** datează din eneolotic. La punctul La Cărămidărie s-a găsit un fragment de vas ornamentată cu o figurină feminină în altorelief cunoscută ca „Venus de la Sânpetru German".Săpăturile arheologice au scos la iveală material ceramic aparţinând culturilor Decea Mureşului, Bodrogkeresztúr, Baden, ceramică hallstattiană, o aşezare aparţinând culturii Otomani etc.

În anul 1421 satul figurează ca târg cu numele de Zentpeter și făcea parte din domeniul Marczali. În același an a fost donat episcopului de Cenad. În perioada ocupației otomate a făcut parte din nahia Felnac.În anii 1557-58 localitatea avea 18 case. În anul 1582 în localitate mai erau 4 familii. În secolul al XVII-lea ajunge în proprietatea unor nobili. După ocuparea teritoriului de către austrieci,satul apare menționat cu 16 case.

Localitatea Sânpetru German își are originile În secolul al XVIII-lea (1724) mai multe zeci de familii de imigranţi de origine germană, împreună cu preotul catolic Cezar Lacour Lorraine din regiunea Pădurii Negre, au fost aduse aici pentru a popula regiunea aflată sub dominație habsburgică.

Monumente

Secusigiu

-Monumentul eroilor din Primul Război Mondial (1914-1918)

-Monumentul eroilor din Al Doilea Război Mondial

-Monumentul maiorului sovietic Varlaam Mihailovici(1904-1944)

Satu Mare

Crucea albă de eroi ridicată de Asociația mamelor sârbe în curtea bisericii sârbești, în 1924.

Monumentul eroilor germani ridicată în anul 1925 în fața bisericii romano-catolice

Monumentul soldaților ruși în cimitirul sârbesc

Cruce din piatră albă ridicată în 1888 de Peter și Catharina Hubner în fața biserici

Sânpetru German

Statuia Sf Petru, secol XVIII, lângă biserica romano-catolică

Statuia Fecioarei Maria(Marienstatuie/Pest säule), lângă biserica romano-catolică

Statuia Sf.Florian ,păzitorul de incendii, 1883, pe strada principală

Monumentul românesc împotriva incendiilor, 2005, pe strada principală

Populația

Populaţia din **Secusigiu** este compusă din români, majoritari și din maghiari, germani și sârbi, mutați din satele aparținătoare comunei. La aceste etnii, în perioada comunistă s-au adăugat familii de romi. Comunitatea românească s-a cristalizat din băştinaşi (neamul Gârbaciu şi Crivac) şi din familii venite în secolul al XVIII-lea din Transilvania. Germanii au venit în Secusigiu prin migraţie secundară în secolul al XIX-lea. Numărul lor a scăzut drastic după 1976, când a început repatrierea în masă, încât în 1992 aici mai existau 46 de etnici germani.Ungurii s-au aşezat în localitate tot în secolul al XIX-lea şi au cunoscut până la Primul Război Mondial o curbă ascendentă, după care numărul lor a început să scadă. Romii au apărut în Secusigiu în anul 1977.

Satul **Munar** este majoritar românesc.Alături de români în localitate mai trăiesc sârbi, maghiari, germani și, din 1992, câțiva romi. Sârbii sunt atestați în localitate din secolul XVI. În anul 1582 satul avea 28 de case şi 5 ciobani sârbi cu familiile lor. În anul 1717 au fost

conscrise 17 case, locuitorii fiind tot sârbi. În 1786 în Munar trăiau 55 de familii, 1828-72 de familii.

Satu Mare a fost întemeiat de sârbii refugiați din calea turcilor în Ungaria în secolele XIV-XVI. În 1557-1558 au fost recenzați aici 70 de agricultori sârbi.Sârbii au fost majoritari în localitate până în 1966.Al doilea grup etnic ca mărime a fost cel german, după care au urmat românii și maghiari.Romii apar în localitate din anul 1992, numărul lor fiind până azi unul scăzut.

Inițial locuitorii satului **Sânpetru German** au fost exclusiv germani germani.În secolul al XIX-lea în localitate au fost colonizaţi şi maghiari, care în 1910 reprezentau 18 % din totalul populaţiei. Familiile de români erau puţine. Azi prin repatrierea germanilor în localitate majoritatea o deţin românii. Alături de ei în sat trăiesc maghiari, romi şi un număr mic de familii germane. În 2002, populația română avea o pondere de peste 70%, cea maghiară la 12%, iar cea germană de 2%..

Evoluția demografică

*Secusigiu:*1715-35 case, 1727-17 familii, 1776-206 case, 1786-274 familii,1828-378 familii, 1851-2609 locuitori,1869-2667 loc., 1880-2640 loc., 1890-2746 loc., 1900-2651 loc., 1910-2446 loc., 1922-2454 loc.,1930-2636 loc., 1941- 2656 loc., 1956-2536 loc., 1966-2355 loc., 1977-2248 loc., 1992-2135 loc..

Munar: 1851-577 loc., 1869-647, 1880- 545, 1890-626, 1900-634, 1910-633, 1922-635,1930-627, 1941- 542,1956-581, 1966-628, 1977-621,1992-539, 2011-490.

Satu Mare: 1727 -6 fam, 1776-122 case, 1786-147 fam.,1828-230 fam., 1851-1267 loc., 1869-1518 loc., 1880-1482 loc.,1890-1562 loc.,1900-1568 loc.,1910-1499 loc.,1920-1435 loc., 1930-1451 loc., 1941-1353 loc.,1956-1158 loc.,1966-1134 loc.,1977-1148 loc.,1992- 1005 loc.,2002-1024 loc.

Sânpetru German: 1786-187 familii, 1828- 447 familii, 1850-3130 locuitori, 1869-2517 locuitori, 1880-2757 locuitori, 1890-2933 locuitori, 1900-2794 locuitori, 1910-2612 locuitori, 1920-2642 locuitori, 1930-2628 locuitori, 1941-2541 locuitori, 1956- 2380 locuitori,1966-2358 locuitori, 1977-2201 locuitori, 1992-1952 locuitori.

Biserica

Biserica ortodoxă română

Prima mențiune documentară despre biserica ortodoxă în Secusigiu datează din anul 1722, când a fost sfinţit antimisul.Ea se găsea mai la vale, pe vechea vatră a satului, pe Uliţa Scurtă. În anul 1744, pe vremea preotului Stancu Popovici, biserica, cu hramul Sf.Gheorghe a fost refăcută şi sfinţită de patriarhul Arsenie IV Şacabent.Ea era din lemn, acoperită cu şindrilă.Actuala biserică, tot cu hramul Sf.Gheorghe, a fost construită în anii 1832-1834 în centrul aşezării.Edificiul în stil baroc are 33 de m şi este din cărămidă.La reparaţia majoră din 1899-1900 vechiul iconostas a fost înlocuit cu unul nou, iar pe boltă au fost executate mai multe medalioane realizate de pictorul academic bănăţean Ioan Zaicu.

Din anul 1863 în Secusigiu au funcţionat 3 parohii ortodoxe cu 3 preoţi parohi şi 2 capelani.

Preoţii: Stancu Popovici -1746, Nicolae Popovici- 1767, Andrei Popovici 1767-1776,Nicolae Popovici 1767, Nicolae Stanulov 1776, Zamfir Mateovici 1788-1845, Petru Moisevici-1788-1790, Petru Cojaia 1788-1802, Chiril Popovici 1798-1800, Chirilă Cojaia 1801-1806, Chiril Costa capelan 1807, Ioan Petrovici 1802-1844, Constantin Teodorovici 1811-1830, Ioan Mateovici 1826-1833, Moise Işfa 1844-1868, Zamfir Miculescu 1845-1871,Pavel Lăzărescu 1844- , Melentie Miculescu 1845- 1883, Constantin Işfănescu 1858-1916, Gheorghe Miclău 1890-1896, Alexandru Popovici 1897-1910, Iosif Petcu 1910-, Liviu Raţiu 1910- 1942, Leon Blaga 1911- 1947, Gheorghe Şepeţan 1944-1958, Victor Popovici 1947-1962, Aurel Şepeţan 1959-1970, Tiberiu Gheţia 1970-2008, Horia Ştefan 2008- .

Biserica romano-catolică

Biserica romano-catolică cu hramul Sf.Rozalia a fost construită în anul 1840 pe strada Principală şi încă de la început a funcţionat ca filie la Parohia romană-catolică din Sânpetru German.În interior biserica are un altar frumos, un amvon, un baptisteriu şi o orgă mică.Serviciul religios este săvârşit de preotul Josef Přelouček din Sânpetru German.

Biserica Penticostală

Primii penticostali au venit în Secusigiu în anul 1960 din Bihor.Din 1960 până în 1970 când a fost construit primul lăcaş de cult, serviciul religios s-a ţinut într-o casă particulară.Actuala biserică a fost construită în perioada 1991-1993.În prezent biserica numără 150 de membrii adulţi şi 150 de copii.În perioada 2009-2013 prezbiter a fost Gal Avram iar pastor Eugen Miculescu din Arad.

Cultul nazarinean

Din 1934 în Secusigiu a apărut şi cultul nazarinean.Comunitatea număra 31 de membrii care se întâlneau la casa fratelui Muntean. Mărturie a prezenţei lor este cimitirul nazarinean din localitate.

Cel mai vechi lăsaş de cult din zona Munar a fost **mănăstirea benedictină Issou (1233),** distrusă de tătari în anul 1241.

Mănăstirea ortodoxă sârbă Bezdin

Mănăstirea Bezdin închinată *Intrării în Templu a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu* se găseşte în hotarul satului Munar. Conform unei însemnări scrisă pe o Psaltiră (Veneţia, 1520) din biblioteca mănăstirii, data întemeierii ar fi fost anul 1539 însă săpăturile arheologice sugerează prezenţa unei comunităţi monastice mai timpurii.

Actualele construcţii mănăstireşti sunt de dată mai recentă.Biserica mănăstirii cu o singură navă şi cu tavan semiboltit,care se termină în 3 abside, repreyintă cea mai veche construcţie din ansamblul mănăstiresc. Pictura interioră din secolul al XVIII-lea acoperă toţi pereţii. Sub ea există însă un strat pictural mai vechi.Iconostasul a fost pictat în anul 1753 de pictorul arădean Ştefan Teneţchi. Mănăstirea ajunge în forma de azi în anul 1891 după multe intervenţii şi cu contribuţia unui important număr de pictori sârbi. Cel mai de preţ odor al mănăstirii a fost icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului cu pruncul, adusă în anul 1741 de călugării refugiaţi de la mănăstirea Vinča Cunoscută ulterior ca Născătoarea de Dumnezeu de la Bezdin, icoana ajunsese la Vinča de la Kiev în anul 1727. Icoana s-a păstrat la Bezdin până după Primul Război Mondial. În anul 1932 a fost mutată la Vîrşeţ. După al doilea război mondial mănăstirea a supravieţuit cu greu.La reforma agrară din 1945 i-au fost lăsate cca 10 ha. de pământ.

Vechea biserică ortodoxă din Munar

La conscrierea bisericilor din eparhia Timişoarei din anul 1758, în Munar exista o biserică ortodoxă cu hramul „Sf.Gheorghe”, acoperită cu șindrilă, cu tâmplă din zid, pe care o frecventau atât românii cât și sârbii.Preoții din anul recensământului au fost Izrail Popovici și Ioan Popovici, ambrii veniți din Ardeal.În anul 1776 serviciul religios era ținut de un preot ce venea de la mănăstirea Bezdin.

Biserică ortodoxă română Munar

Conform documentelor de arhivă după separarea ierarhică a bisericilor sârbești şi românești, românii nu au avut decenii la rând biserică în Munar, serviciul religios fiind ținut în clădirea școlii confesionale. În fața acesteia era un turn clopotniță cu două clopote din care unul a fost rechiziționat cu ocazia Primului Război Mondial.

Actuala biserică cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt”a fost construită în perioada 1925-1927, de arhitectul Vlad din Timișoara.Pictura interioară și cea de pe iconostas a fost executată de Iulian Toader din Arad. Reparațiile capitate în interior și exterior s-au efectuat în anul 2008.

Preoții :Raica 1928-1950, Moise Șepețan 1950-1968, Gheorghe Câmpan 1974, Aurel Palalogos 1978-1990, Valeriu Jirji 1990-2013.

Biserica ortodoxă sârbă Munar

Biserica ortodoxă sârbă, cu hramul „ Sf. Mare Mucenic Gheorghe"a fost construită în anul 1923, pe locul fostei case a administratorului domeniului, inițial ca o capelă.În anul 1957 a fost ridicat deasupra un turn clopotniță.Iconostasul, simplu din lemn, are uși sculptate și pictate, aduse de la Turnu.Icoanele împărătești au fost executate de protopopul sârb din Arad, Dragutin Ostoici.Până după război serviciul religios a fost săvârșit de călugării de la Bezdin, apoi biserica a devenit filie la Satu Mare.În prezent este filie la Felnac.

Biserica romano-catolică din Munar

Biserica romano-catolică din Munar cu hramul „ Jézus Szive" a fost construită în anul 1929 și sfințită în 12 oct. 1930 de episcopul catolic Záblar József.Biserica este dotată cu o mică orgă, amvon și baptisteriu. Administrativ biserica este filie la Sânpetru German.În prezent în localitate mai sunt 20 de credincioși catolici.

Data construcției primei biserici din **Satu Mare** nu se cunoaște. Arheologii susțin că în secolul al XIV-lea în sat ar fi existat o biserică de mir.Un argument în acest sens ar fi că

Biserica ortodoxă sârbă Satu Mare

O prima biserică ortodoxă sârbă ar fi existat deja, după unii cercetători sârbi, în anul 1666, când în catastiful patriarhiei de Peć apare un preot Koja. Cert este însă că, în anii 1720-1730 în Satu Mare s-a construit o bisericuță. Conscripția bisericilor din 1758 menționează existența în localitate a unei biserici de lemn cu hramul „ Sf.Gheorghe".O nouă biserică, cu același hram a fost construită în anul 1789 și reconstruită în 1824. O reparație majoră a bisericii sârbești a avut loc în anul 1875 și o alta în 1939.

Preoții: Koja-1666, Pavle Jovanović 1749-1757, Pantelejmon Kirilović 1755-1767, Pantelimon Târâtu 1767, Mihajlo Jovanović 1765-1804, Jovan Popović 1780-1820, Pavle Popović, diacon 1797, Pavle Jovanović 1797-1837, Teodor Popović, capelan 1807-1819, Jakov Milanković 1821-1845, Pavle Popović II 1830-1860, Zaharija Jokić 1846-1861, Mihajlo Jovanović II 1850-1883, Mihailo Putnik administrator 1883, Jovan Jovanović, administrator 1883-1885, Đorđe Vujić 1885-1897, Isidor ieromonah administrator 1897-1901, Svetolik Jovanović 1901-1905, Milivoj Popović administrator 1905, Gedeon ieromonah administrator 1905, Sava Ćiosić 1905-1919, Alexandar Grujić, administrator 1919-1921, Milutin ieromonah administrator 1921-1923, Viktor ieromonah administrator 1923- 1925, Kosta Mijatov 1925-1949, Ljubomir Ivanov 1946-1948,Milivoj Kačik administrator 1949-1950, Ljubomir Bugarin 1950-1978, Doba Jorgovan 1979-2009, Kornel Stanojević 2010, Pera Ilujević administrator 2010-2011, Radoslav Stoikov 2012-.

Biserica romano-catolică Satu Mare

Biserica romano-catolică cu hramul „*Sf.Terezia*" a fost construită în anul 1888 de germanii așezați în localitate.Din inventarul bisericii fac parte un amvon, un baptisteriu, o orgă, mai multe statui de sfinți, un crucifix din 1898, un baldachin, sfântul mormânt și un tablou cu toți germanii din localitate morți în primul război mondial.

Biserica ortodoxă română Satu Mare

Până în 1995 Satu Mare a fost filie la Munar, românii participând la slujbe la bisericile din Secusigiu și Munar. Din anul 1995 Satu Mare a devenit parohie de sine stătătoare serviciul religios desfășurându-se într-o capelă.Construcția la actuala biserică, cu hramul „*Sf.Mare Mucenic Dimitrie*" a început în anul 2003.Lucrările s-au terminat în 2007.În anul 2009 interiorul biserici a fost pictat în tehnica fresco în stil neobizantin de Constantin Popescu din Rădăuți. Parohia dispune de casă parohială și are o comunitatea religioasă de 430 de credincioși.

Preoții:Paleologos Aurel, Valer Jirj, Horia Ștefan-Călin, Moțco Filaret, Dinică Alexandru, Vornicu Ioan.

Biserica baptistă Satu Mare

Din anul 2009 în localitate este atestată și o biserică baptistă

Adventiștii reformiști

Adventiștii reformiști (sâmbătarii) au venit în **Satu Mare** prin migrație secundară din Maramureș încă din perioada comunistă. După 1990 cultul a fost recunoscut de statul român. Până în 1994 când a fost terminată biserica serviciul religios s-a ținut într-o casă particulară

Biserica romano-catolică Sânpetru German

În anul 1726, la doi ani de la colonizare, germanii din Sânpetru German și-au amenajat o casă de rugăciune, care în perioada 1729-1738 a fost transformată în biserică.Actuala biserică cu hramul „ Sf.Petru și Pavel"a fost construită în perioada 1773-1774.În anul 1825 a fost instalat în biserică un ceas iar în 1860 noua orgă, cu 12 registre. De-a lungul vremii au avut loc mai multe reparații, restaurări și măriri ale bisericii. Picturile murale din interior au fost executate în anul 1925 de Charles M.Reisman din Budapesta și reparate în 1938 de pictorul arădean Soos. Din anul 1990 biserica nu a mai avut preot, serviciul religios fiind oficiat de preotul din Periam.

Preoții: Cezar Lacour din Lorraine 1724-1726, Andreas Krizsanics 1726-1728,Johann Wilhelm Göbel din Würzburg 1728-1730, Mathias Novak din Kämten 1730-1732, Gottfried Fuchs 1732, Damian Horsel călugăr franciscan 1732, Johann Eisenhauer din Mainz 1733-1734, Franz Komaromy din Ungaria 1734-1754, Franz Sturm, călugăr minorit 1754, Johann Burgstaller 1755, Iakov Schmitt 1756-1768, Angelus Kienatter călugăr minorit 1768, Nikolaus Marx 1769-1772, Johann Josef Herdegen 1772-1776, Georg Forstner 1777-1782, Johann Necker din Kassau 1782-1786, Leopold Holzbein 1786- 1814, Jozsef Ebner 1815-1855, Bemhard Ulehlay 1855-1863, Karl Speth 1863-1869, Franz Bilszky 1869-1875, Moritz Kassovits-Arvay 1875-1885, Edward Ertl 1885, Stephan Gittler 1886-1894, Michael Lang 1894-1906, Franz Xaver Springer 1906, Johann Eusch 1907, Jozseph Szablar 1908-1937, Jozseph Eisele 1937-1960, Matthias Albert 1961-1990.

Biserica ortodoxă română Sânpetru German

Parohia ortodoxă română din Sânpetru German a fost înființată în anul 1937.Slujbele religioase s-au ținut până la edificarea bisericii într-o casă.Biserica, cu hramul Sf.Apostoli Petru și Pavel a fost construită în perioada 1985-1986 însă sfințirea a avut loc abia în anul 1991. Pictura interioară și exterioară a bisericii a fost executată de preotul Petru Iacobescu din Timișoara cu soția. Parohia are în prezent aproximativ 900 de credincioși.

Preoții :Dărău Ioan 1937-1967, Handra Teodor 1967-1976, Nestor Iovan 1976-1977, Crișan Ștefan 1977-1979, Petrușe Rovin 1979-1997, Blidar Mihai Aurel 1997-2013.

Biserica reformată calvină

Cultul reformat a apărut în Sânpetru German în perioada 1948-1950.Primele slujbe s-au ținut din 1986 într-o casă particulară.În perioada 2011 -2012 a fost construită o biserică.Ea este filie la parohia reformată calvină din Arad-Grădiște.Preotul paroh este Józsa Ferenc.

Biserica penticostală „Isus Lumina Lumii" Sânpetru German

Casa de rugăciune din Sânpetru German este deservită de un pastor ce vine din Arad.

Învățământul

Şcoala confesională românească din Secusigiu este atestată din anul 1742. Problema construcţiei unui edificiu pentru şcoala s-a pus însă pentru prima oară în anul 1774, când învăţător la şcoală a fost Teodor Ungurean.Totuşi clădirea destinată şcolii, din pământ bătut şi acoperită cu trestie a fost construită, lângă biserică, abia în 1838. Până în anul 1856 şcoala a funcţionat cu un singur învăţător după care crescând numărul copiilor au activat doi.În anul 1877 s-a hotărât despărţirea claselor de băieţi de cele de fete.Invătământul s-a desfăşurat în continuare în două clădiri.După unire denumirea şcolii româneşti s-a schimbat din Şcoala populară confesională greco-ortodoxă română în Şcoală primară de stat.În 1925 sunt renovate ambele clădiri şcolare.În anul 1936 este dată în folosinţă o şcoală nouă construită în locul celei vechi de lângă biserică.După 1940 au devenit obligatorii 7 clase.În anul 1950 şcoala era

frecventată de 206 elevi iar în 1966 de 301 elevi.În anul 1964 a fost dată în folosinţă actuala şcoală cu etaj, 10 săli de clasă, laboratoare, sală de sport.

Învăţătorii şcolii confesionale şi de stat: Pavel Lazăr 1816, N.Gherbon 1835-1840, Dumitru Şepeţan 1839-1845, Teodor Luchiţea 1841-1849, Gheorghe Cioca 1849-1857, Melentie Miculescu 1857-1862, Dimitrie Ghilezan 1857-1862, Ion Brânzeu 1852-1878, Melentie Popovici 1863-1865, Savu Şepeţan 1865-1866, Damaschin Mărgineanţu 1866-1882, Moise Avramescu 1882-1887, Petru Serca 1878-1887, Damian Sebeşan 1887-1930,Alexandru Roja 1904-1905, Petru Ciucur 1905-1919, Gheorghe Petcu 1915, Leon Blaga 1915-1916, Gheorghe Andraş 1915-1916, Sever Şepeţan 1916-1917, Mihai Şiper 1925, Ioan Oarşă 1927-1935, Teodor Titihăzean 1930-

Învăţătorii de la Şcoala de fete:Aurelia Belinţan 1878-1884, Maria Crâstănescu 1884-1885,Emilia Arsenovici 1885-1886,Emilia Pavlovici 1886-1887, Anastasia Bărbulescu Sebeşan 1887-1915, Aurelia Jorz 1915-1935, Maria Balaş 1925, Veturia Iosa 1920-1927.

Școala maghiară Secusigiu

Școala maghiară a funcționat până în 1918 ca școală de stat . Predarea se făcea în limba maghiară dar se învăța și limba germană.După Unire au existat secție cu predare în limba maghiară și secție cu predare în limba germană la Școala primară (cl.I-IV) din Secusigiu.Secțiile s-au desființat din lipsă de elevi.

Munar

Până în anul 1919 în incinta mănăstirii a funcţionat o **şcoală confesională** frecventată de copiii din Munar. După preluarea şcolilor confesionale de către stat, la Bezdin a funcţionat o Şcoală monahală, care în perioada 1822-1923 a dat eparhiei Timişorii 16 călugări.În anul 1953 în mănăstire a fost deschisă o Şcoală de Cantori care în 1954 s-a transformat în Seminar Teologic, mutat la Timişoara.

Școala românească Munar

Școala românească din Munar avea de la începutul secolului XX până în 1910 avea ca învăţător pe Alexandru Serca.Din 1950 vreme de 37 de ani în Munar a funcţionat ca învăţător Balint Anton. În prezent şcoala funcţionează cu clasele I-IV simultan.

Școala sârbească Munar

La recensământul școlilor din 1777 în Munar nu exista școală sîrbească, copiii învățând la mănăstirea Bezdin.Prima atestare documentară a unei școli confesionale sârbești datează din anul școlar 1823/1824, când în Munar apăreau înscriși 30 de elevi.Școala a funcționat în clădirea de lângă biserică până în 1950.

Învățători George Nedelcovici - 1862, Gheorghe Pachici 1925, Dumitru Rasadina 1925.

Școala românească din Satu Mare

Școala primară din Satu Mare funcționează cu două învățătoare, care predau una la clasele I, III și cealaltă la II, IV.

Școala sârbească din Satu Mare

Școala sârbească din Satu Mare a fost înființată în anul 1771, cursurile ținându-se într-o casă închiriată.Învățător a fost Toma Teodorovici.După 1948 școala a funcționat în două clădiri. A fost desființată în anul 1987 din lipsă de elevi.

Învățători Toma Teodorovici-1774, Chiril Sârbovan 1925, Dumitra Bugarin 1931, 1938, 1955, Ivan Stamoran, Dușița Nichici Trifunschi, Milivoi Stamoran, Iosiv Borislov.

Școala confesională germană Satu Mare

A funcționat pe lângă biserică după venirea germanilor în sat.Ulterior a devenit Școală primară. În anul 1925 învățător a fost Jacob Kilch. Ultima învățătoare a fost Schipper Ecaterina.

Școala germană din Sânpetru German a fost înființată ca școală confesională în anul 1726, primul învățător fiind cantorul bisericii catolice din localitate, ca ulterior comunitatea să

angajeze un ludimagister.În anul 1765 învățător era Liechtenberger iar numărul elevilor se ridica la 80.După anexare Banatului la Ungaria învățământul a fost reglementat de stat.În timp, clădirea școlii a fost mărită de mai multe ori, în 1885 având o capacitate de 400 de elevi.În 1899 școala confesională germană a fost transformată în școală de stat în care din 1907 predarea s-a făcut în limba maghiară. După Unire, în școală s-a înființat și o secție română.După naționalizarea școlii din 1923 a fost înființată și cl. a-VII-a.În anul școlar 1938-39 a funcționat și o secție maghiară. Școală germană care a fost închisă în 1944-45 din motive politice.

Învățătorii : Grain Paul -1737, Georg Grabhner- 1763, Josef Fohr-1770, Johann Liechtenberg-1776. ***Profesori seniori:*** Franz Werner- 1784, Joseph Hetterich- 1787, Joseph Dallinger- 1788, Johann Hellgeth-1794, Jakob Schiller 1802-1804, Franz Xaver Cserny 1804-1805, Michael Kirch 1805-1809, Anton Bernatzhy 1809-1811, Joseph Raaber 1811-1814, Martin Tisch 1814- 1824, Peter Werner 1824-1828, Johann Fanderlich 1833-1835, Ernst Hanich 1836-1837, Peter Bertram 1838-1876 etc.

Școala românească din Sânpetru German

Ulterior fosta școala germană s-a redeschis ca școală integral românească, cu secție germană. În 1975 secția germană s-a închis din lipsă de elevi. Azi în localitate există o grădiniță, o şcoală primară şi o şcoală gimnazială, care au o conducere comună cu şcoala gimnazială din Secusigiu.

Personalități

Ghenadie Ilie (1905-1969)a fost în perioada 1940-1941 prefect al Judeţului Timiş Torontal.Este autorul primei monografii a Secusigiului, rămasă până azi în manuscris.

Zoe Ispăşoiu n.Puta(1955-2006).Profesoară în Timişoara a fost autoarea celei de a doua monografii a Secusigiului, apărută în 1999.

Ioan Cuzman, născut în 1944 în localitatea Secusigiu, a fost în 1990-1992 subprefect al Aradului.Din 1994 a fost numit preşedinte la Fondul Proprietăţii Private nr.1 Banat-Crişana iar din 1997 până în 2013 la Societatea de Investiţii Financiare Banat-Crişana.Din 2004 până în 2007 este conferenţiar universitar dr. la Universitatea Vasile Goldiş din Arad iar din 2007 profesor universitar.

Mircea Remus Buta, născut în 1955 în Secusigiu, este conferenţiar la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universităţii Aurel Vlaicu din Arad.

Ieromon.Sebastian Ștefan Tabacovici (n.1807 Munar -1872) autorul poemului dramatic *Jertfa lui Avram*

Eusebiu Pistru (n.1966, Munar-) din 2012 deputat în Parlamentul României.

Milivoi Stamoran(1947-2009) din Satu Mare a fost medic primar diabetolog în Arad

Dušan Popov (n.1948-) din Satu Mare este profesor universitar de fizică la Universitatea de Vest Timișoara și deputat în Parlamentul României(2008-2012)

Economia

Agricultura a constituit din cele mai vechi timpuri principala activitate economică a satului.Inițial s-a cultivat mai mult porumb însă din secolul al XVIII-lea austriecii au luat măsuri de mărire a suprafețelor cultivate cu grâu.Un anumit randament apare din secolul al XIX-lea, odată cu înmulțirea populației, cu întinderea terenurilor agricole și cu apariția sălașelor. Alături de agricultură un rol important a avut și creșterea animalelor, a vitelor și porcilor.Tot timpul secusigenii au urmărit îmbunătățirea raselor și o bună valorificare a produselor animale.

Industria locală s-a bazat din 1896 până în 1946 pe morile din sat, pe cele două oloinițe, pe fabrica de sifon, pe fabrica de unt, pe fabrica de săpun, pe cele două lăptării și pe cele patru cazane de fiert țuică.Tot timpul în localitate au activat și mici meseriași și meșteșugari, comercianți și birtași.În perioada 1932-1942, în localitate a existat un transport de persoane cu autobusul privat.

Banca populară de credit și economie *Viitorul,* care a funcționat până la naționalizare a fost înființată în anul 1923.

După instaurarea comunismului, în anul 1952, în Secusigiu a luat ființă C.A.P.-ul *Descătușarea.*Alături de acesta în localitate a mai funcționat o fermă a IAS Șagu și o secție a SMA Felnac.

Până la expropriere, singurul mare proprietar de pământ în **Munar** a fost Mănăstirea Bezdin.În anul 1925 mănăstirea deținea 1400 iugăre. În sat erau 4 proprietari de tractoare și 4 de batoze.În 1935 a luat ființă Euforia comunală de pășunat. Localitatea avea în perioada interbelică o lăptărie, prăvălie și birt. În anul 1952 se înființează C.A.P.-ul „Secera și ciocanul".Primul președinte a fost Boihoș Ștefan.C.A.P.-ul va funcționa până în 1990, când va fi desființat.

Ocupația de bază a locuitorilor din **Satu Mare** a fost agricultura la care s-a adăugat creșterea animalelor: vite, porci și oi. Crescătorii de animale au înființat, în anul 1939 , *Euforia comunală de pășunat Satu Mare Timiș-Torontal.* Localitatea a avut în perioada interbelică 14 proprietari de pământ, care au deținut între 44-222 iugăre. Dintre aceștia 9 au avut tractoare și 5 batoze.În localitate a existat și o fabrică de cărămidă a lui Doba Stamoran.Localitatea avea și cârciumă și două prăvălii. În anul 1958 a luat ființă C.A.P-ul *„Drumul socialismului"*, care a funcționat până în 1990 când a fost desființat.

Germanii din **Sânpetru German** s-au ocupat cu agricultura și cu creşterea animalelor. Satul a avut moară care a mai funcționat în anul 1970. Localitatea dispune de peste 3000 ha de teren arabil, ceea ce face ca agricultura să dețină și azi cea mai mare pondere a activităților economice locale.În perioada interbelică Sânpetru German a avut o dezvoltare vertiginoasă, ajungând să aibă, înanii 1925-28, 3 bănci populare cu proprietari locali. Meşteşugurile sunt şi ele atestate din secolul al XVIII-lea. În anul 1819 în localitate ia naştere bresla fierarilor. În anul 1941 în sat activau 4 tâmplari, 5 mecanici, 4 fierari, 2 tinichigii, 3 rotari, 2 dulgheri, 3 zidari, 2 brutari, 2 moarari, 3 pantofari, 3 măcelari, cofetari, bărbieri, coșari, pietrari. În anul 1958 în Sânpetru German, sub presiunea comunistă a luat ființă C.A.P.-ul *Veac Nou* , care a marchat trecerea la o economie socialistă.

Viața tradițională

Hotarul satului

Hotarul satului are o întindere de 8363 iugăre cadastrale, din care 5825 teren arabil, 128 iug.grădini, 325 iug.fânețe, 47 iug. Vie, 3 iug.trestiş și 746 iugăre intravilan.În perioada interbelică localitatea a avut 3 izlazuri.

Toponime : *La pod de Izvoare, Colțul Vânii, În Vale, Gealul Dombii, La Aranca, Zăbrane, Vârtoapă, Ghesime, La Dolmă, Mortăreț, Săliște, Iraș, Niaroș, Pusta Spăiiei, La Zomoiniță, La Regină, Gaiu Mare, Slăcină, Ozmac, Selesciucă, Livezile Mari, Grădinile.*

Vatra satului

Vatra satului s-a mutat în timp de trei ori din cauza inundațiilor Mureșului.Prima vatră a fost în locul numit *Sub Secusigiu.* A doua vatră, din secolul al XVIII-lea, a fost la *Grădinile din Vale.*De aici, la începutul secolului al XIX-lea, satul se mută pe actuala vatră, Așezarea este una compactă,adunată după un plan de sistematizare.În centrul așezării este piața, primăria și biserica.Vechea denumire a ulițelor: Ulița Jălerilor, Ulița Buidoșenilor, Ulița Șăbuleștilor, Ulița Mare, Ulița Clipicionilor, Ulița Domnească, Ulița Scurtă.

Cimitirele

Satul are 3 cimitire ortodoxe, 1 cimitir romano-catolic, 2 cimitire penticostale, 1 cimitir nazarinean și 1 cimitir al spânturaților.

Gospodăria, anexele gospădărești și casa.

Un platz în Secusigiu are azi 2880 mp.Gospodăria este compartimentată în curtea din față sau aria mică, curtea din spate sau aria mare și grădina.Intrarea în curtea din față se făcea printr-o poartă mică și o poartă mare, de căruțe, de 5 m.

Casa bătrânească, din pământ bătut, a fost construită perpendicular pe uliță la marginea ariei mici, cu frontonul spre stradă.Acoperișul a fost inițial din trestie.Casa era compusă din trei încăperi: o cameră la stradă(soba mare), tinda cu vatră deschisă și o cameră de locuit(soba mică), în continuarea căreia, de-a lungul târnațului, ce le mărginea, se găsea grajdul. De la mijlocul secolului al XX-lea au început să apară și casele late pe uliță, cu intrare în curte cu căruța pe un coridor boltit, aflat la mijlocul construcției.O schimbare apare și la grajd, a cărui construcție, separată, era plasată în fundul curții.Multă vreme interioarele au fost mobilate cu mobilă țărănească (paturi înalte, lăzi pentru haine, lavițe etc.) înlocuită la începutul secolului XX cu mobilă strunjită, băițuită și lăcuită (dulapuri, mese, scaune strunjite, șubloane, canapele) cumpărată la târguri.

Meșteșuguri tradiționale: sumănăritul, cojocăritul, prelucrarea lânii, prelucrarea cânepii, țesutul, cusutul

Tradiții populare românești: *Colindatul, Capra,Steaua, Irozii, Sânvasâi-ul (aflarea ursitului),Umblatul cu Iordanul, Focurile de Joi Mari, Ieșirea la țarină, Cununa de Sânziene, Hramul bisericii etc.*

Tradiții populare maghiare: *Colindatul, Umblatul cu Betlehemul, Fărșangul, Balul Strugurilor*

Munar

Tradiții populare românești: *Colindatul, Capra,Steaua, Irozii, Sânvasâi-ul (aflarea ursitului),Umblatul cu Iordanul, Focurile de Joi Mari, Ieșirea la țarină, Cununa de Sânziene, Hramul bisericii etc.*

Tradiții populare sârbești: *Sf.Sava, hramul bisericii, praznicul casei, împreștierea paielor în ajun de Crăciun,primirea položnikului,colindatul, umblatul cu Steua și cu Vertepul*

Satu Mare

Habitatul

Conform tradiției sârbești satul ar fi fost înființat în 1467 de familia Jakšić. După alții nucleul de locuire ar fi apărut în anul 1530, într-o zonă mlăștinoasă numită Seliște. Aceeași tradiție spune că numele inițial al satului a fost Nad-fala, de la trestia ce creștea în aceste locuri mlăștionoase, și că el s-ar fi schimbat în Nagyfala după marea migrație din 1690, când numărul locuitorilor a crescut foarte mult. Localitatea a fost sistematizată de austrieci, străzile fiind paralele și perpendiculare pe drumul județean ce duce spre Periam. Comunitatea germană a locuit compact în partea de vest a satului.

Cimitire

În localitate există 4 cimitire: 1 cimitir ortodox sârb, 1 cimitir ortodox român, 1 cimitir romano-catolic și 1 cimitir adventist.

Troițe

Satul are 4 troițe de hotar, 2 ale sârbilor, 1 a românilor și 1 a germanilor.

Gospodăria și casa

Plațul unei gospodării a avut dimensiune mare și în Satu Mare. Amplasarea curților(aria mică, aria mare, grădină) față de stradă a fost cea obișnuită în zonă.Cele mai multe case din sat au fost construite din pământ bătut și văiugă. Majoritatea au avut acoperișul din trestie.Modelul a fost cel al casei franconice, cu 3 încăperi.Ulterior casele, chiar rămase cu frontonul la stradă au fost mărite și modernizate.Trestia a fost înlocuită cu țiglă, pe jos în târnaț s-a pus gresie sau piatră etc.

Tradiții populare sârbești: *Sf.Sava, hramul bisericii, praznicul casei, împreștierea paielor în ajun de Crăciun,primirea položnikului,colindatul, umblatul cu Steua și cu Vertepul*

Tradiții populare germane: *Umblatul cu Bethleemul, Fărșangul, Baumfest, Kirkwei*

Viaţa tradiţională Sânpetru German

Habitatul

Satul, înființat de coloniștii germani în 1726 și mărit prin colonizarea din 1764, are o structură omogenă fiind de tip grupat, regulat, concentrat, modelul de origine, rectangular a fost adaptat la geometria satului.Vechile denumiri ale străzilor au fost Arader strasee, Pecicaer strasee, Hauptgasse, Reitschulgasse, Grussgase etc.Satul a avut în 1913 în extravilan 3 sălașe: Józseflal cu 282 locuitori, Nagytanya cu 46 locuitori și Uberland cu 43 locuitori. ***Toponime*** Avarșanț, Goliat, groapa Gavrilla.

Cimitire: În localitate există 3 cimitire: 1 cimitir romană-catolic, 1 cimitir ortodox și 1 cimitir evreiesc închis.

Casa

Casele vechi au fost de tip francon, ridicate la marginea platzului, cu frontonul la stradă. Grajdul este construit în continuarea camerei de locuit, de-a lungul gangului.În anul 1910 în Sânpetru German existau 166 de case acoperite cu țiglă. De la finele secolului al XIX-lea În vecinătatea bisericii a apărut și un nucleu urban, cu case late, construite de-a lungul străzii și decorate în stil istorist, care au fost ocupate de diferite instituții de stat. ***Tradiții germane:*** *Umblatul cu Bethleemul, Fărșangul, Baumfest, Kirkwei, baluri*

Viața culturală

În localitate s-a desfășurat o bogată activitate culturală românească încă de la finele secolului al XIX-lea. Existau comitete de organzare, din care făcea parte preotul și învățătorul, care se ocupau de spectacolele din zilele de sărbători.

În anul 1930 a fost terminată Casa Națională din localitate, care era prevăzută cu o sală mare cu scenă pentru spectacole, o sală pentru bibliotecă, o sală de lectură, o sală de proiecție, o sală de repetiții, o sală de ședințe , două camere și bucătărie pentru îngrijitor. Activitatea corală din localitate și cea a teatrului de amatori a fost renumită.Secusigiu a avut o formație de dansuri populare.

Primul cor din localitate, *Corul plugarilor români* a fost înființat în 1896 iar dirijor a fost Ioan Drăghici.Primul spectacol a avut loc în 1897, în curtea bisericii. După 1918 corul, devenit „Corul tinerimii române” , a funcționat ca societate corală, cu statut.A fost dirijat de Gheorghe Albotă, Axente Giuchiu din Târniteaz, Dimitrie Vărădean și Petru Pistrui.

Trupa de teatru de amatori era formată din tineri din localitate, parte din ei și coriști. După 1945 a luat ființă și o formație de călușari. În prezent în cadrul Căminului Cultural este amenajat un muzeu etnografic.

După 1945, Căminul cultural din **Munar** a avut o bibliotecă sătească formată din 971 de volume și o cameră pentru proiecție de filme.În perioada 1977-1983 director și bibliotecar a fost Balint Antoniu iar în perioada 1987-1988 Elena Ardelean.

Din anul 1920 în **Satu Mare** a funcționat un cor bisericesc bărbătesc sârbesc„Neven” , format din 30 de persoane, care a fost înființat de învățătorul Kiril Srbovan. Corul Neven a devenit renumit în timpul dirijorului Ivan Stamoran.Drapelul corului a fost sfințit în 1934. Satul a avut și formație de tamburați, condusă de Dušan Stamoran(Giga).

Germanii din **Sânpetru German** și-au avut în sat propria viață culturală și propriul cămin cultural în care organizau spectacole de teatru sau muzicale, serate, baluri (ex.Brothsackball). În perioada comunistă activitatea a fost coordonată de stat. Până în 1983 în cadrul căminului cultural a funcționat o formație de fanfară condusă de Bruckler Johann, o formație de dansuri germane și maghiare, o formație de teatru, formație germană de muzică ușoară, taraf.

Sport

Echipa de fotbal „*Gloria Secusigiu”* s-a înființat după al doilea război mondial.Terenul de fotbal a fost construit lângă gară. A fost desființată în 2011, când juca în Onoare.

Echipa de fotbal din satul **Munar** s-a înregistrat în anul 2006 ca asociație sportivă cu numele de „*Clubul sportiv Voința Munar”,* intrând într-o structură sportivă privată. În anul 2011 juca în Campionatul județean de fotbal, în Onoare.Antrenor era Rusu Florin.

Satu Mare are stadion. Echipa de fotbal *Partizan Satu Mare* fost în 2009 campioana județului Arad în Liga IV. A fost preluată de comuna Tauț.

Sânpetru German a avut înainte de 1990 două echipe de fotbal. În prezent mai există una, *Foresta Oil*.

Bibliografie:

Berzovan, Alexandru, *Bazinul Mureșului Inferior și sud-vestul Munților Apuseni în perioada clasică a Dcaiei preomane (sec. II î. H. – sec. I. d. H.),* Editura Mega, Cluj-Napoca, 2017.

Colta Rodica, Sinaci Doru, *Secusigiu monografie,* Arad, Editura Tiparnița, 2013

Ilie,Ghenadie, *Monografia comunei Secusigiu*, mss. 1935

Ispășoiu, Zoe, *Secusigiu.Pagini monografice,* Editura Helicon, Timișoara, 1999

****Repertoriul arheologic al Mureșului Inferior. Județul Arad*, Editura Orizonturi Universitare,Timișoara, 1999

Vesa, Pavel, *Episcopia Aradului.Istorie.Cultură.Mentalități (1706-1918),* Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca, 2006

Rodica Colta